

ЧИНГИС ХААНЫ
ӨВ, СОЁЛЫН
ХҮРЭЭЛЭН

“ЧИНГИС ХААНЫ ӨВ, СОЁЛ СУДЛАЛ” ЭРДЭМ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ СЭТГҮҮЛИЙН МАТЕРИАЛ БЭЛТГЭХ УДИРДАМЖ

2023 оны 06 сарын 15 өдөр

Улаанбаатар хот

1 дүгээр зүйл. Ерөнхий шаардлага

1.1. Ном, сэтгүүлийн нэрийг *налуулж* бичнэ.

➤ Жишээ:

Чингис хаанд холбогдох эх бичиг, сурвалж бичгүүдийг кирилл үсэгт хөврүүлэн, галиг тайлбар үйлдэж *Чингис хааны өв, соёл* боть V хэвлүүлээ.

1.2. Онцгойлон тайлбарлаж буй гадаад үгийг *налуулж* бичнэ.

➤ Жишээ:

For example, the words and phrases fetus (*хээл*), womb (*хэвлий*), and blood relatives (*элэгний ураг*) from *the Secret History of the Mongols* connote blood or the matrilineal relatives.

1.3. Бүтэц:

Хуудасны тохиргоо	B5 (18.2 см : 25.7 см), дээрээс 2 см, доороос 2 см, зүүнээс 3 см, баруунаас 2 см, мөрийг зүүн, баруун талд (justify, ctrl+j) тэгшилнэ, толгой, хөлийн (header, footer) тохиргоо ашиглахгүй, хуудасны дугаар тавихгүй, мөр хоорондын зай single, 1.15 байна.
Үсгийн фонт	Times New Roman
Үсгийн хэмжээ	Гарчиг нь тод (bold) 14 нэгж (pt), дэд гарчиг нь тод 12 нэгж, хураангуй, түлхүүр үг, үндсэн бичвэр, ном зүй 11 нэгж, эшлэл, хүснэгт, график дүрслэл, зургийн тайлбар, бичвэр 10 нэгж байна.
Өгүүллийн гарчиг	Тод, Том, жижиг үсгээр тэмдэглэж, мөрийн төвд байрлуулна. Төгсгөлд цэг тавихгүй
Зохиогчийн мэдээлэл	1 догол мөрөөс, ӨӨРИЙН НЭРИЙГ томоор, Овгийн нэрийг том, жижгээр; 1 догол мөрөөс, харьяалах байгууллагын нэр, албан тушаалыг том, жижгээр; Олон зохиогчтой тохиолдолд нэр, овгийг цагаан толгойн дарааллаар бичиж, харьяалах байгууллага, албан тушаалыг зүүлтэд оруулна.
Хураангуй	200 хүртэлх үгэнд багтаан бичнэ.
Түлхүүр үг	Өгүүллийн цөм утгыг илэрхийлэх 8 хүртэлх нэр үг, холбоо үг байна.
Дэд сэдэв	Дэд сэдвүүдийг дугаарлахгүй, шинэ мөрнөөс бичиж, төгсгөлд цэг тавихгүй
Бичвэр	Гарчиг, дэд сэдвийн дараах цогцолборын эхэнд догол мөр авахгүй. зүүн, баруун талд (justify, ctrl+j) тэгшилнэ.
Эшлэл, зүүлт	Хуудасны доод талд байна.
Ном зүй	Бичвэрийн төгсгөлд шинэ нүүрнээс эхэлнэ. Зөвхөн эшлэл авсан ном, бүтээлийг зохиогчийн нэрийн Англи цагаан толгойн дарааллаар бичнэ. Нэг зохиогчийн олон бүтээлийг он дарааллын сүүлчээс эхлүүлэн бичнэ.

1.4. Хавсралттай байж болно. Хэрэв талархал бичсэн бол өгүүллийн гарчигт зүүлт хийж оруулна уу.

2 дугаар зүйл. Зөв бичгийн дүрэм

2.1. Сэтгүүл нь Америкийн болон Их Британийн англи хэлний зөв бичих дүрмийн аль альныг баримтална.

3 дугаар зүйл. Ялгах тэмдэгт

Таслал	Гишүүн өгүүлбэр, тоочимж, холбоо үг, хоршоо үг хооронд таслал тавина.	... population of Mongol realms, in China, Central Asia, and the Middle east.
Дундуур зураас	Зарим нийлмэл, хэвшмэл хэллэг дээр дундуур зураас ашиглаж болно.	pan-Eurasian, proto-Mongolic, socio-political
Хашилт	Аливаа үгийг ерийн утгаар бус, онцлон заасан, шилжүүлсэн утгаар хэрэглэвэл;	According to Mongol tradition, patrilineal relatives are called “bone relatives” whereas matrilineal relatives are called “blood relatives”.
	30 хүртэлх үгтэй богино шууд эшлэлийг хашилтад оруулах;	West army led by Fiyanggu “... departed from Hohhot on 18 th of the second month, arrived in Karakul on 13 th of the third month; then camped in Hulustai, which is on the left side of Ongi River ...”
	Шууд хэлсэн хөндлөнгийн үг өгүүлбэрийг хашилтад оруулах.	I.Maiskii, a Russian missionary, and a diplomat, explains: “Along with the nobles of the golden lineage, all <i>tayiji</i> are considered of “white bone.”
Нуман хаалт	Зохиогчийн тайлбар, нэмэлт ажиглалт, тодорхойлолт зэрэг үг өгүүлбэрийг нуман хаалтад бичнэ.	Using archival documents kept at the National Archive of History, records of the noblewomen of the Khalkha Sechen Khan, Tüsheet Khan and Sain Noyon provinces (records on noblewomen of Zasagt Khan have not been found),... .
		The Mongolian Academy of Sciences (MAS)
Дөрвөлжин хаалт	Дөрвөлжин хаалтыг нэмэлт оруулга үгэнд хэрэглэнэ.	Сорхон Шарын гэрт, тэргэнд, исрийн доор хүртэл нэгжиж, хойд унгаст тэргэнд онож, амсараа бүхүй унгас таталж, [Тэмүжиний] хөлд хүрэхүйд Сорхон шар
Ташуу зураас	Юмыг эсрэгцүүлэх болон аль нэг нь байж болно гэсэн санааг илэрхийлэхэд ташуу зураасны 2 талд зай авахгүй.	Life security consists of recognizing the human determination to Prolong Life/Postpone Death, sustained by the Will-to-Live (WTL).

4 дүгээр зүйл. Гадаад үг хэллэг

- 4.1. Англи хэлнээс өөр хэлийг гадаад хэл гэж үзнэ.
- 4.2. Тухайн үгийн дуудлагад нөлөөлөх, утга өөрчлөгдөх бол үсгийн өргөлтийг бичнэ.
- 4.3. Гадаад хэлээрх сурвалж, мэдээ баримт сэлтийг хэт их оруулахаас зайлсхийгээрэй.

5 дугаар зүйл. Том, жижиг үсэг

- 5.1. Үг бүрийн эхний үсэг томоор бичигдсэн сонин, сэтгүүлийн нэрийг хэвээр нь бичих;
 - Жишээ:

New York Times, The Sheffield Gazette, The Wall Street Journal, The Washington Post

5.2. Оноосон нэр, мөн хүний нэрээс үүдэлтэй үгийг том үсгээр эхэлж бичихийг анхаарна уу.

➤ Жишээ:

Chinggis Khan, Central Asia, Ongi River, Xiongnu, Marxism, Leninism, Tolkienist.

6 дугаар зүйл. Тоо

6.1. Бүхлийн хувийг илэрхийлэхдээ тооны араас заавал “хувь” гэж бичнэ.

6.2. Дөрөв болон түүнээс дээш оронтой тоог бичихдээ орныг таслалаар зааглана.

7 дугаар зүйл. Эшлэл, зүүлт

7.1. Эшлэлд Chicago manual of style /CMS/-ийг баримтална.

7.2. Эх сурвалж бүрийн эхний эшлэл бүрэн байх, давтагдах тохиолдолд товч байх;

7.3. Товч эшлэл нь зохиогчийн овог нэр, гарчиг (4-өөс дээш үгтэй бол товчилж болно), он, хуудасны дугаараас бүрдэнэ. Мөн “Ibid = Мөн тэнд”-ийг ашиглаж болно.

➤ Жишээ: Бүрэн эшлэл

Thomas T.Allsen, *Mongol Imperialism: The Policies of the Grand Qan Möngke in China, Russia, and the Islamic Lands, 1251-1259*, Berkeley: University of California Press, 1987: 144-151.

➤ Жишээ: Товч эшлэл

T.Allsen, *Mongol Imperialism*, 1987: 144-151.

Ibid, 1987: 171.

➤ Жишээ: Олон зохиогчтой эшлэл

	Бүрэн эшлэл	Товч эшлэл
1 зохиогч	Thomas T.Allsen	T.Allsen
2 зохиогч	Ernst Cassires and Charles William Hendel	Cassires and W.Hendel
3 зохиогч	William W.Fitzhugh, Morris Rossabi, and William Honeychurch	W.Fitzhugh, Rossabi, and Honeychurch
4+ зохиогч	Demkin, V.A. et al.	Demkin, V.A. et al.

Demkin, V.A. et al. “Paleosol and Paleoenvironmental Conditions in the Lower Volga Steppes during the Golden Horde Period (thirteenth-fourteenth centuries A.D.),” *Eurasian Soil Science* 39/2, 2006: 115.

➤ Жишээ: Ном

Бүрэн	Robert E.Bedeski, <i>Prolonging Existence: Lessons from Genghis Khan and a theory of Life Security</i> , Mauritius: Scholars’ Press, 2018: 180.
Товч	Bedeski, <i>Prolonging Existence</i> , 2018: 180.

➤ Жишээ: Номын бүлэг

Бүрэн	Udaanjargal, Ch., “Qing Period Studies,” in <i>Chinggis Khaan Heritage and Culture</i> Tom.1, ed. Khatanbaatar Choidogsuren, Ulaanbaatar: Bembi San Press, 2022: 75-91.
Товч	Udaanjargal, Ch., “Qing Period Studies,” 2022: 75-91.

➤ Жишээ: Сэтгүүл

Бүрэн	Bayarsaikhan, D., “Some thoughts on why did the Mongol Empire succeed and fell,” in <i>Chinggis Khaan Heritage and Culture</i> Tom. 1, ed. Khatanbaatar Choidogsuren, Ulaanbaatar: Bembi San Press, 2022: 8.
Товч	Bayarsaikhan, D., “Some thoughts on why did the Mongol Empire succeed and fell,” 2022: 8.

➤ Жишээ: Орчуулагч, эмхэтгэгч, редактортой бүтээл

Бүрэн	Вальтер Хайссиг, <i>Түүхээ эрж яваа Монголчууд</i> , орч. Гэрэлт, Т., Улаанбаатар: Соёмбо Принтинг, 2021: 13. (орч. ред. эмх.)
Товч	В.Хайссиг, <i>Түүхээ эрж яваа Монголчууд</i> , орч. Гэрэлт, Т., 2021: 13.

➤ Жишээ: Цахим хаяг

- Нийтлэгдсэн огноо тодорхойгүй тохиолдолд хандсан огноог оруулж болно.

Бүрэн	Ж. Хулан, “Чингис хаан одонт 10 эрхэм,” Ikon.mn, 2017.11.19, https://ikon.mn/n/151b . Natalie Sherman, “US raises interest rates despite banking turmoil,” bbc.com, accessed on March 10, 2023, https://www.bbc.com/news/business-65041649 .
Товч	Ж.Хулан, “Чингис хаан одонт 10 эрхэм.” N.Sherman, “US raises interest rates despite banking turmoil.”

7.4. Эх бичиг, сурвалжид бичигдсэн бичгийн хэлний зүй, цэг таслал, том жижиг үсэг гэх мэт зүйлсийг баримтална.

7.5. 30 хүртэлх үгтэй богино эшлэлийг хашилтад хийнэ. 30 ба түүнээс дээш үгтэй урт шууд эшлэлийг шинэ мөрнөөс, догол мөрөнд ямар нэгэн хашилтгүй бичиж болно.

➤ Жишээ:

West army led by Fiyangu “... departed from Hohhot on 18th of the second month, arrived in Karakul on 13th of the third month; then camped in Hulustai, which is on the left side of Ongi River ...”

Though, station servicemen were strictly sanctioned in cases of mistakes in fulfilling their responsibilities, even for the slightest misuse of equipment and food, etc., as is stated in the *Secret History of the Mongols* (§280),

Station service horses, sheep for food, mares for koumiss, chariots, and cows for chariots, whatever we set from here: in case of missing even a short tether it should be regarded as equal to missing half of all the total sum; in case of missing even a spoon like spoke it should be regarded as equal to missing half of the total. As it is decreed so.

7.6. Өгүүлбэрийн дундаас эхэлсэн, мөн өгүүлбэр төгсөөгүй тохиолдолд 3 цэг тавина.

8 дугаар зүйл. Ном зүй

8.1. Ном зүйд Chicago manual of style /CMS/-ийг баримтална.

8.2. Зөвхөн эшлэл авсан ном, бүтээлийг зохиогчийн нэрийн Англи цагаан толгойн дарааллаар бичнэ.

8.3. Нэг зохиогчийн олон бүтээлийг он дарааллын сүүлчээс эхлүүлэн бичнэ.

8.4. Ном зүй бүрэн байх ёстойг анхаарна уу.

➤ Жишээ: Нэг зохиогчтой ном

Thomas T.Allsen. *Mongol Imperialism: The Policies of the Grand Qan Möngke in China, Russia, and the Islamic Lands, 1251-1259*. Berkeley: University of California Press. 1987.

➤ Жишээ: Хоёр зохиогчтой ном

Batbayar, Tsedendamba and Shared, K. Soni. *Modern Mongolia: A Concise History*. New Delhi: Pentagon Press. 2002.

➤ Жишээ: Гурав болон түүнээс дээш зохиогчтой

Demkin, V.A., Yakimov, A.S., Alekseev, A.O., Kashirskaya, N.N., El'tsov, M.V. "Paleosol and Paleoenvironmental Conditions in the Lower Volga Steppes during the Golden Horde Period (thirteenth-fourteenth centuries A.D.)." *Eurasian Soil Science* 39/2. (2006): 115-126.

➤ Жишээ: Номын бүлгээс

Udaanjargal, Ch. "Qing Period Studies." in *Chinggis Khaan Heritage and Culture* Tom.1. Edited by Khatanbaatar Choidogsuren. Ulaanbaatar: Bembi San Press. (2022): 75-91.

➤ Жишээ: Сэтгүүлээс

Bayarsaikhan, D. "Some thoughts on why did the Mongol Empire succeed and fell." in *Chinggis Khaan Heritage and Culture* Tom. 1. Edited by Khatanbaatar Choidogsuren. Ulaanbaatar: Bembi San Press. (2022): 8.

➤ Жишээ: Орчуулагч, эмхэтгэгч, редактортой бүтээл

Вальтер Хайссиг. *Түүхээ эрж яваа Монголчууд*. Орчуулсан Гэрэлт, Т. УБ. Соёмбо Принтинг. 2021.

(Орчуулсан, Редакторлосон, Эмхэтгэсэн = Translated by, Edited by, or Compiled by)

Холбоо барих

Байршил: Байгууллагын хаяг: Монгол Улс, Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг, 4-р хороо, Ж.Самбуугийн гудамж, 15141, Чингис хаан үндэсний музейн байр, 1 давхар, Чингис хааны өв, соёлын хүрээлэн.

Е-майл хаяг: info@chinggisinstitute.gov.mn

myagmarjav.b@chinggisinstitute.gov.mn

Утас: + (976) 7000-0046, 9125-5595, 9972-5990.